Ашьа

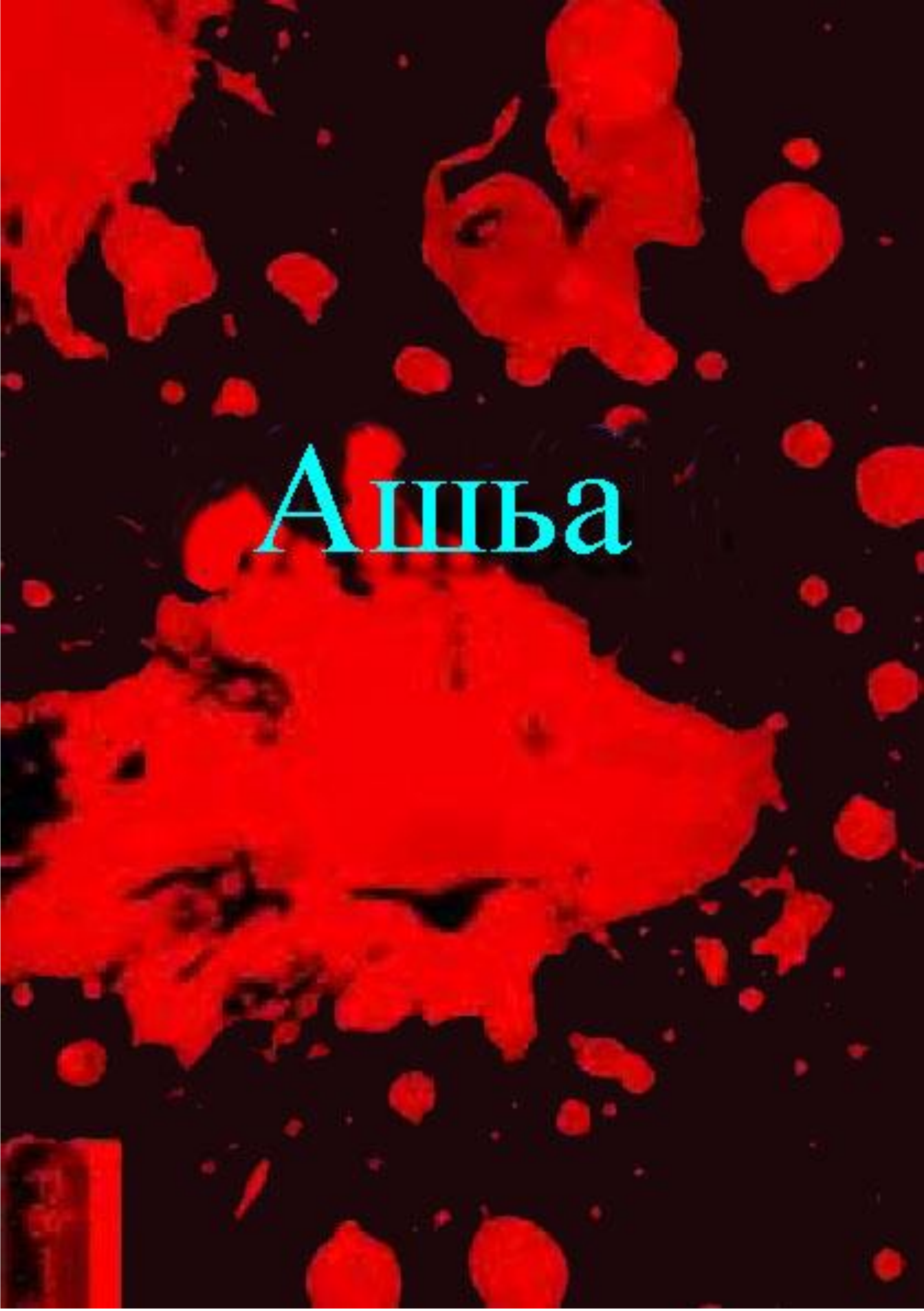

XIX

Ашьа

Иаҳдыруеи ашьа азы?

Иаҳдыруеит, ҳнацәы ԥаҳҟар ашьа шаауа. Иаҳдыруеит. ашьа, аҟаԥшь аԥштәы шамоу. Иара убас иаҳдыруеит, зныҵезынла ауаа ршьа анализ ҟарҵуеит…

Изакуи ашьа? Ашьа аҟаԥшь ԥшра змоу бааӡароуп. Ашьа рылоуп ауааи, аԥстәи, аԥсаатәи. Зыԥсы ҭоу зегьы ашьа рылоуп.

Ашьа ҳцәаҳжьы аҟны иныҟәоит. Ашьа ныҟәоит адаҟәа рыла. Ауаҩы даараӡа ирацәаны адаҟәа имоуп. Урҭ шьала иҭәуп, ацәеижьы ахырхарҭаҟәа зегьы рыла иныҟәоит. Ишԥашьаҟәгылеи ашьа?

Ашьа ашьаҟәгылара

Шәхаҿы иаажәга амаҵурҭа, акоктелькәа ахьдырмазеиуа. Шәарҭ еиуеиԥшым аалыҵ шәҭаххоит: ҩба ма хаб хкы ашәырӡ, арыжәтә уҳәа убас иҵегьы.

Ашьа ашьаҟәгылара даараӡа еиԥшуп амаҵурҭа аҟны акоктель армазеира. Ашьа ахбылшыҩ аҟны ишьаҟәгылоит. Ахбылшыҩ аҟны ашьа армазеиратә

аматцурҭа ауп. Ашьа ашьақәыргыларазы иакымкуа “аалыҵ” аҭахуп.

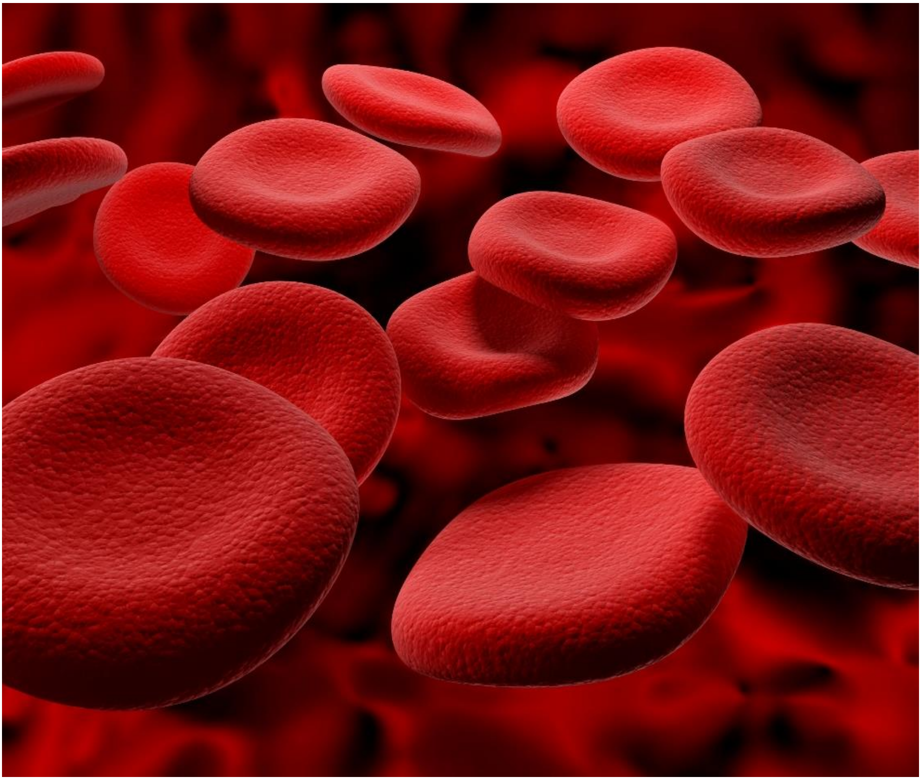

Ашьа ашьақәгыларазы иаҭахуп:

Аҟаԥшь ԥшра змоу ахацқәа – аҳақьымцәа уи ериҭроцит ҳәа иашьҭоуп.

Ашкәакәа ԥштәы змоу ахацқәа – урҭ леикоцит рыхьӡуп.

Атромбоциткәа – аеҵәақәа, урҭ ашьа ажәпара, ма ашәра иацхраауеит.

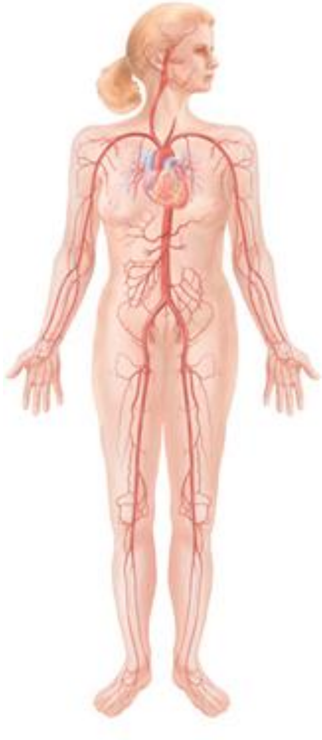

Плазма – абааӡара, уи ауаҩы икьатеиқәа ирылҵуеит, адақәа ирылалоит.

Ишаҳдыруа ала ашьа, адақәа рыла иныҟәоит ацәажьы хабалак. Адеи ҽадаши ахь уи агәы ацхыраарала инеиуеит.

Агәы есангь аус ауеит. Шәара шәаныцәоугьыж ашьагьы еснагь иалалоит ацәеижьы егьырҭ ахәҭақәа.

Иззыиҭахуи ауаҩы ашьа?

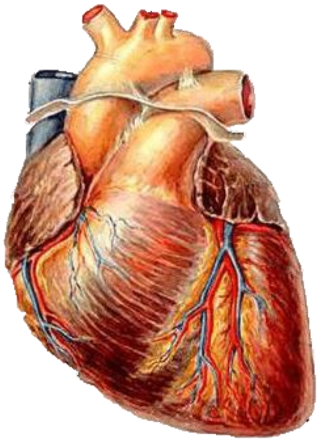

Иара усгьы иззаҭахузеи ауаҩы ицәеижьы аҟны ашьа иааҟ-әымҵӡакуа аныҟәара? Адеиҽ адаши ашьа иацны ауаҩы ицәеижь аҵәыцәри, егьырҭ ихымҧадоу амаҭәахә нанагоит. Арҭ амаҭ-әахәқәа ауаҩы иҧсҭазаара азы

ахадара ду змоу роуп. Иаҳҳәап, ауаҩы ихыбылшыҩ атцәытцәри аимуыр, уи аусура иаҟәытцеит. Ашьа иалоу ахыцқәа зегьы иҷыдоу аус наргӡоит.

Еритроцитқәа

Еритроцитқәа аҟаԥшь ԥштәы змоу ахыцқәа роуп. Урҭ ганк ала иҭаҟьаҟьоу ампыл иеԥшуп. Ашьа аҟаԥшь аԥштәы аиашазы аеритроцитқәа ирнаҭоит. Иара ахаҭа аҟаԥшь ԥштәы даҽа хәҭак аҟнытә иаанагоит. Уи амаҭәахә Гемоглобин ауп. Иара усгьы, ауаҩы ицәеижьы аҟны атцәытцәри агемоглобини ининанагоит.

Агемоглобин ашьа иалоу ахадара змоу аматәахәқәа ируакуп. Уи атҵәытцәри нанагоит ацәеижьы зехьынџьара ахь, уаантә иҽеим аматәар – арацәӡәӡәыра алнагоит. Арацәӡәӡәыра Агемоглобин арҧхақәа рахь инанагоит. Арҧхақәа аҧсыҧ ала адәахьы иалыргоит арацәӡәӡәыра, ашьа атҵәытцәри ала иарҕәҕәоит.

Алеикоциткәа

Алеикоциткәа даараӡа ифырхатцоу, икәҧо ахыцқәа роуп. Уртҭ акәҧоит ауаҩы ицәеижь ахь иалалаз ачымазара,

мамзаргьы аинфекциақәа. Ауаҩы данчымазаҩхо, уи ицәеижь аинфекциа рацәа алалоит. Усҟан алеикоцитқәа даараӡа игәамҵуеит6 Урҭ даараӡа ирласны иҿиоит, аинфекциа иаҧырхагахар рҭахуп. Алеикоцитқәа абактериақәеи, авирусқәеи рҽеырҕәҕәаара алшара рырҭом.

Алеикоцитқәа ххкык ыҟоуп: Гранулоцитқәа, Лимфоцитқәа, Моноцитқәа. Урҭ еиуеиҧшым ахархәаракәа рыла иракәаҧоит аинфекциакәа.

Гранулоцитқәа даараӡа ииашоу роуп. Ауаҩы ицәеижь аҕа – аинфекциа шалалак еиҧшцәҟьа, урҭ ишиашоу, “иҩны” аинфекциа ақәаҧара иалагоит. Ишәбахьазар акухап ауаҩы ицәа хәны, уи ичуп, иҟаҧшьуп, уи агранулоцитқәа роуп изхароу6 Урҭ ахьаа змоу ахура ахь инеиины, аинфекциа ақәаҧара иалагеит.

Алимфоцитқәа еиҳа иҭынчу, иҟәышу роуп. Урҭ еиҧшымкуа иракәаҧоит аҕацәа: ацәеижь аинфекциа алалар, алимфоцитқәа урҭ ракәаҧаразы еиқәдыршәоит амаҭәахә. Уи амаҭәахә антитела ахьӡуп. Антицәеижь ала лимфоцитқәа аифекциа иақәаҧоит, еиҳа ирласны

иаиааиуеит. Уи адгъы алимфоциткәа ирымоуп даараӡа ибзиоу ахшыҩ. Урҭ аинфекциакәа ибзианы иргәаладыршәоит. Ацәеижьы идыру инфекциак алалар, алимфоциткәа иаразнак уи рдыруеит. Уи ақәҕара алимфоциткәа ирцәыцәгьахом. Уи еиҳа имарианы иаиааиуеит.

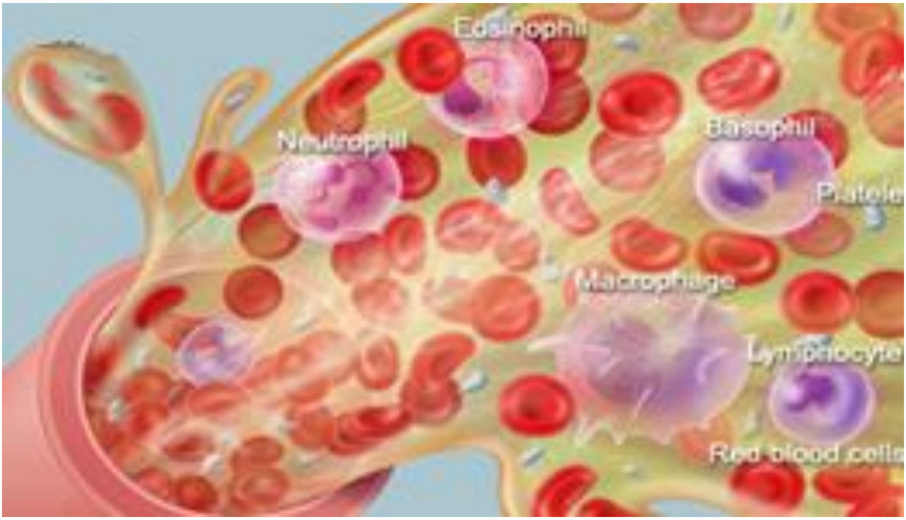

Моноциткәа зегьы реиҳаӡа ишәпоу алеикоциткәа роуп. Моноциткәа ауаҩы ицәеижь иалалаз абактериа ма авирус икны илбаардоит. Убас ала урҭ аҕа ирласны иаиааиуеит.

Ишабаз ала алеикоциткәа даараӡа иҕәҕәоу аҿагылара азыруеит аинфекциакәа. Урҭ ауаҩы ачымазара дацәырхьчоит.

Атромбоциткәа

Атромбоциткәа ашьа ашәра иацхраауеит. Ианба ма избан изаҭаху ашьа ашәра?

Ауаҩы ахура анимоу, ахура аҟнытә ашьа анаауа. Ашьа аанкылара ахымҧадара ду амоуп. Ашьа рацәа ацәыӡра, ауаҩы даараӡа дымчымханатәоит. Аҳақьымцәа уи аамҭазы ақәыӷәӷәареи ма аҿахәареи ала ашьаанкылара рҿеазыркуеит. Аха ашьа ашәра аҟны зегьы реиҳаӡа ацхыраара ҟанаҵоит атромбоциткәа.

Ахура ааигәара иҟоу атромбоциткәа ирласны егьырҭ атромбоциткәа ирыҧхьоит, зегьы еицны ашьа аанкылара иалагоит. Тромбоциткәа рыбжьара ахӡы рахәыцқәа бжьалоит, атромб ҟарҵоит. Атромб ишәыз ашьа еизга ауп. Уи ашьацара ааннакылоит. Нас атромб ҩҩоит, ахура иамшәоит.

Плазма

Аплазмагьы ашьа иалоу ахуҭа ауп. Уи иҩажьу аҧшра змоу бааӡароуп. Аплазма аҟны даараӡа ихәарҭоу

аматҭәахә алоуп. Урҭ зегьы ауаҩы иҧсҭазааразы ахадара рымоуп.

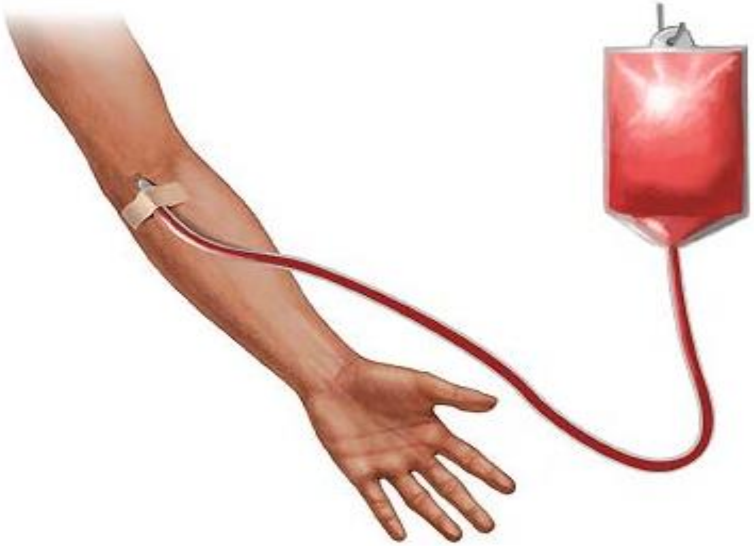

Ашьа агәыҧқәа

Шәарҭ уажәшьҭа ижәдыруеит ашьа злашьақәгылоуи, уи иалоуи атәы. Шәгәы иаанагар ҟалоит ауаа зегьы еиҧшу ашьа рылоуп ҳәа. Аха уи ус акуӡам6 Ауаа зегьы еиҧшу ашьа рылаӡам.

Аҭҵаарадырҩцәа ашьа ҧшьгәыҧкны иршоит, урҭ роуп: А агәыҧ, Б агәыҧ, АБ агәыҧ, 0 агәыҧ ашьа.

Урҭ зегьы излеиҧшыми?

Ишаҳдыруа ала, ашьа аҟны антитела алоуп. Уи алеикоцитқәа ирхылҵуеит. Антиацәеижь агәыҧқәа ирықәырҧшны еиҧшым ашьа агәыҧқәагьы.

Ауаҩы имоуп ҩхкык антицәеижьқәа: А, Б. А ахкы змоу антицәеижьқәа, уи имоуп А агәыҧ ашьа, Б ахкы змоу антицәеижьқәа, уи имоуп Б агәыҧ ашьа. Ауаа шьоукы ирылшоит ирымазар ҩхкык ашьа, урҭ ауаа АБ агәыҧ ашьа рымоуп, ауаа шьоукы ршьа зынӡагьы иалаӡам антитела, урҭ ауаа 0 агәыҧ ашьа рымоуп.

Изаҭахи ашьа агәыӷь адырра? Ауаӡы данчмазаӡу, ашьа рацәа ицәыӡуеит, лассы уи ашьа илаҵара аҭахуп. Ашьа алаҵара ус баша имарианы имӡаӷьысуам. Зны ибзианы еилукаар ауп, ауаӡы изакутә гәыӷьу ашьа имоу, нас ауп уи ашьа анилаҵатәу. Ауаӡы даҽа гәыӷьк ашьа илаутҵар дыӷьсыр илшоит. Убри аҟнытә ауаӡы ишьа анализ изыҟарҵоит. Анализ ала еилыркаауеит, изакутә гәыӷьу ашьа имоу уи.

Ашьа агәыӷь адагьы, иара убас иаҭахуп ауаӡы ишьа арезус адырра. Ашьа агәыӷьи, арезуси анализ амӡаӷьгарала еицырдыруеит. Арезус ахӡытәи маҭәаруп, уи ауаӡы ишьа иалоуп. Арезус ала ауаа еиӷьшым. Ауаа зегьы ршьа ари амаҭәаар алам. Ус еиӷьш иҟоу ауаа резусатрицательныи ҳәа ирышьҭоуп. Ашьа аҟны арезус злоу ауаа резус – палажительныи ҳәа ирышьҭоуп.

Ижәдыруазу шәара? …

1. Ахацәа еиҳа ашьа рацәа шрылоу, аҳәса рааста?! Ахацәа 5 литраки бжаки аҟнынӡа ашьа рылоуп, аҳәса 3 литраки бжаки.

2. Ауаҩы ицәеижь аҟны секундк ала 17 милион аӷьштәы ҟаӷьшьы змоу ашьа ахыцқәа ҿиоит.
3. 20 инаркны 60 секунд аҟнынӡа инагӡоит ашьа аныҟәара агәы аҟнытә ацәеижьы ахь, нас еиҭах шьҭахьҟа ихынҳәуеит агәы ахь.
4. Ашьа зегьы аҟаӷьшь аӷьшра амаӡам! Ахуаци, аҵурбелеи аеҵәа ӷьштәы ашьа рылоуп, адыӷачақәа ракузар - ажәҩанӷьштәы рылоуп.